

Makale Bilgisi / Article Info

Geliş / Received: 10.02.2024

Kabul / Accepted: 28.03.2024

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI: 10.55666/folklor.1435030

**TÜRKİYE TÜRKÇESİ AĞIZLARINDA KARAKTER ADLARININ
TEMATİK TASNİFİ: OLUMSUZ ANLAMA SAHİP OLANLAR**

Fatma KOÇ*

Öz

İnsanların karakterleri, onların toplum içerisinde sergiledikleri davranışlara göre adlandırılır. Her insan bir kimliğe sahip olmakla birlikte bu kimliği yansıtan belirli karakter özelliklerini de taşır. Karakter ile ilgili sözcükler ise her yörede farklı şekillerde adlandırılabilir. Aynı coğrafi sınırlar içerisinde bulunan fonetik ve morfolojik farklılıkların zemini çok eski zamanlarda meydana gelmiş ve bu farklılıklar ağız olarak adlandırılmıştır. Yöre den yöreye değişiklik gösteren ağız özellikleri, söz varlığına da yansımış olup çeşitli şekillerde adlandırmaların oluşmasına sebebiyet vermiştir. Fonetik ve morfolojik dil özelliklerinin tespitinin önemi kadar söz varlığındaki adlandırma faaliyetleri de bir o kadar önem taşımaktadır. Dolayısıyla dilin canlı bir varlık olması onun bünyesinde yer alan dinamikleri de değişime uğratmaktadır. Buna bağlı olarak ağız özelliklerinin tesir ettiği sözcüklerin tespit edilerek kayıt altına alınması, söz varlığının hem eski hem de kullanımda olan biçimleriyle görülebilmesini sağlar. Teknolojik ilerleme ve günümüzdeki iletişim imkânlarının genişlemesi nedeniyle ağız özelliklerinin belgelenmesinin veyahut muhafaza edilmesinin değeri bir kat daha artmıştır. Türkiye Türkçesi ağızlarında bulunan söz varlığı kültürel mirasa da katkıda bulunan canlı bir hazinedir. Türkiye Türkçesi ağızları, standart Türkçeye söz varlığı noktasında katkıda bulunur. Canlı bir hazine olması buna bağlı olarak gelişmiştir. Ağız çalışmaları, dildeki kültürel belleği taşıyan söz varlığının kaybolmadan kayıt altına alınması amacıyla yapılmakta olup söz varlığını muhafaza ederek de gelecek nesillere kültürel birikimi aktarmaktadır. Bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi Türkçenin ses, şekil ve söz varlığı bakımından zenginliğini ortaya koyacaktır. Anadolu'da her bölgenin veyahut yörenin kendine özgü kültürü ve bunu yansıtan bir dil özelliği vardır. Kültür içerisinde gelenek, görenek, değer yargıları, inançlar yer alır. Dil ise tüm bu değerleri içerisinde barındıran bir sahadır. Ağızlar, dil içerisinde yaşayan canlı birer kaynaktır. Sadece dil özelliği değil bahsedilen bütün değer yargılarını yansıtmaktadır. Karakter adlarının oluşturulması ise yine dilsel bir eylemi içermektedir. Kimlik temasını yansıtan karakter adlarının ağızlardaki kullanımı bu çalışmanın merkezini oluşturacaktır. Bu çalışmada *Derleme Sözlüğü* taranarak Türkiye Türkçesi ağızlarında yer alan olumsuz anlama sahip karakter adları tespit edilecek, tematik tasnife tabi tutulacaktır. Bu kapsamda ulaşılan veriler sayısal verilere dayalı olarak sonuç bölümünde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dil, Ağız, Türkiye Türkçesi Ağızları, Söz Varlığı, Olumsuz Karakter Adları.

* Dr. Öğr. Üyesi, Adıyaman Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Adıyaman-Türkiye.
fkoc@adiyaman.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2736-5459

THEMATIC CLASSIFICATION OF CHARACTER NAMES IN TURKISH DIALECTS:THOSE WITH NEGATIVE MEANINGST

Abstract

People's characters, are named according to the behaviors they display in society. Although every person has an identity, they also carry certain character traits that reflect this identity. Words related to characters can be named differently in each region. The basis of phonetic and morphological differences within the same geographical borders occurred in ancient times and these differences were called dialects. Dialect features that vary from region to region are also reflected in the vocabulary and have led to the formation of various naming styles. Naming activities in the vocabulary are as important as the determination of phonetic and morphological language features. Therefore, the fact that language is a living entity also changes the dynamics within it. Accordingly, identifying and recording the words affected by dialect features enables the vocabulary to be seen in both its old and in-use forms. Due to technological progress and the expansion of today's communication opportunities, the value of documenting or preserving dialect features has increased even more. The vocabulary found in Turkey's Turkish dialects is a living treasure that also contributes to the cultural heritage. Türkiye Turkish dialects contribute to standard Turkish in terms of vocabulary. Being a living treasure has developed accordingly. Dialect studies are carried out with the aim of recording the vocabulary that carries the cultural memory of the language before it is lost, and by preserving the vocabulary, it transfers the cultural knowledge to future generations. Carrying out these activities will reveal the richness of Turkish in terms of sounds, shapes and vocabulary. Each region or region in Anatolia has its own culture and a language that reflects this. Culture includes traditions, customs, value judgments and beliefs. Language is a field that contains all these values. Dialects are a living resource that lives within the language. It reflects not only the language feature but also all the value judgments mentioned. Creating character names also involves a linguistic action. The use of character names in dialects that reflect the theme of identity will be the center of this study. In this study, the Compilation Dictionary will be scanned and character names with negative meanings in Turkey Turkish dialects will be identified and will be subjected to thematic classification. The data obtained in this context will be presented in the results section based on numerical data.

Keywords: Language, Dialect, Turkey Turkish Dialects, Vocabulary, Negative Character Names.

Giriş

Söz varlığı, bir dil içerisinde yer alan sözcüklerin bütünü olarak tanımlanabilir. Her sözcük içerdiği anlamlara göre farklı tematik kategorilere ayrılır. Bir dilin konuşucusu olan toplum, konuşma dilinde o dile özgü sözcükler meydana getirir ve bu sözcüklerden zaman içerisinde farklı sözcükler türeyebilir. Gerek bir bilim dalına ait olsun gerek bir yazara ait olsun bir dildeki sözcüklerin tamamı söz varlığıdır (Çotuksöken, 2012: 195-196). Var olan sözcük topluluğu; toplumun kültürünü, bakış açısını, değer yargılarını yansıtır. Temelde göçebe bir yaşam biçiminden gelen Türk toplumunun söz varlığı da buna göre şekillenmiştir (Torun, 2012: 1996). Söz varlığını kelime hazinesi olarak tanımlayan Korkmaz'ın bu konudaki tanımı şöyledir: "Kelime hazinesi bir dilin bütün kelimeleri; bir kişinin veya bir topluluğun söz dağarcığında yer alan kelimeler toplamı." (Korkmaz, 1992: 100).

Türkçe sözlükte (TDK, 2011: 2158) söz varlığı bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler olarak verilmiştir. Söz varlığını sadece fonetik yapıdan ibaret görmek doğru bir tutum olmaz. Sözcük topluluğunun dâhil olduğu tema, onun içeriğini vurgulayan bir kavramdır. "Söz varlığı, sadece bir dilde bir takım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar -ya da dilbilimdeki terimiyle göstergeler- olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir." (Aksan, 1996: 7).

Bir dilin sahip olduğu söz varlığı, mensup olduğu toplumun kültür manzarasını çizer. Bir milletin dilinde yer alan söz varlığı, aynı zamanda o milletin yaşayışında yer alan sözcükleri ifade eder (Türk ve Koç, 2023: 1350). Toplumun gelenek ve görenek sistemini nesilden nesile aktarma işlevini üstlenen kültür ise milletin kimliğini oluşturur. Aynı zamanda kültürün bir milletin bireyleri arasındaki değişkenleri eşitleyip onları biz yapan bir görevi vardır (Güvenç, 1994: 101).

Ağız, bir dilin veya bir lehçenin yazı diline oranla ve çoğunlukla ses, bazen de şekil, anlam ve söz varlığı bakımından birbirinden az çok ayrılan konuşma biçimleridir (Korkmaz, 2007: 11-12). Dildeki ses ve şekil farklılıkları, söyleyiş şekline de yansımış ve buna bağlı olarak farklı konuşma bölgeleri meydana gelmiştir. Ağızlar canlı dil kaynakları olduğu gibi dil çalışmaları için de önemli bir malzeme oluştururlar (Türk ve Koç, 2021: 21). Türkiye Türkçesi ağızları sadece fonetik ve morfolojik özellikleri yansıtması yönüyle değil söz varlığının zenginliğini göstermesi bakımından da önem taşır. Ağızların sınıflandırılmasında ve ağız atlaslarının hazırlanmasında ses, yapı ve söz dizimi özelliklerini içine alan gramatikal ölçütlerin yanında leksik ölçütler de önemlidir (Karahana, 2013: 1). Dolayısıyla yapılan ağız çalışmalarında sözlük bölümlerine hassasiyetle yer verilirse bu konu üzerinde daha ufuk açıcı sonuçlar elde edilebilir ve ağızların ölçünlü dile olan katkısı daha doğru bir şekilde değerlendirilebilir. Bilindiği gibi derleme çalışmaları sonucunda ortaya konan *Derleme Sözlüğü* de standart Türkiye Türkçesinin terimleri için zengin bir kaynak olmuştur (Şahin, 2019: 211).

Ağız çalışmalarında kullanılmak üzere elde edilen derleme malzemeleri, ağızlarda yaşayan veya var olan sözcük topluluğunu tespit etmek bakımından önem taşımaktadır. "Anadolu ve Rumeli ağızları, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde, Türkiye Türkçesi yazı dilinden ses bilgisi, şekil bilgisi özellikleri ve söz varlığı açısından birçok yönden ayrılıklar gösteren bir ağızlar topluluğudur" (Korkmaz, 2007: 88).

Derleme, Anadolu ağızlarında yaşayan çeşitli kelimelerin uygun kavramları karşılayabilmesi amacıyla genel dile taşınması, genel dilde kullanılma imkânını sağlama yoludur (Şahin, 2006: 125).

Türkçenin söz varlığına katkıda bulunmak amacıyla sözcük türetme eyleminin farklı yolları bulunmaktadır. "Bunlar, "türetme", "derleme", "tarama" ve "birleştirme" usulleridir" (Yaman, 2016: 89). Derleme faaliyetleri neticesinde elde edilen dil verileri vasıtasıyla halk ağzında kullanılan sözcükler ve ölçünlü dilde kullanılmayan sözcükler de bu yöntemle tespit edilmiştir. Bu perspektiften bakıldığında zaman söz varlığının zenginleştirilmesinde Türkiye Türkçesi ağızları birer veri kaynağıdır. Dolayısıyla derleme yöntemi, Türkiye Türkçesi ağızlarının sözcük sağlamadaki rolünü bu anlamda işlevsel kılar. Türkiye Türkçesi ağızları bünyesinde yer alan bir sözcük birden fazla anlamda ve farklı ağız bölgelerinde kullanılabilmektedir. Ağızlardaki söz varlığı, kültürümüz açısından önemli olduğu kadar Türk dili üzerine

yapılan çalışmalarda da gerek sözcük yapıları ve anlamları gerekse ses (fonetik) değerleri açısından büyük bir öneme sahiptir (Ölmez ve Değer, 2020: 853).

Bu çalışmada, altı ciltten oluşan *Derleme Sözlüğü* veri kaynağı olarak kullanılmış ve içerisindeki karakter adları tespit edilmiştir. Çalışmanın amacı Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılan ve karakter temasına sahip olan sözcüklerin tematik görünümünü sunarak analiz etmektir. Eldeki çalışmada karakter temasına sahip olan sözcükler *Derleme Sözlüğü*'nün tamamı taranarak tespit edilmiş ve tespit edilen sözcükler içerdikleri anlama göre sınıflandırılmıştır. Ancak çalışmaya esas teşkil eden veriler oldukça fazla olduğundan başlıkta da belirtildiği üzere bu çalışmada sadece olumsuz anlama sahip olan karakter adları ele alınarak çalışma sınırlandırılmıştır. Bir başlık içerisinde yer alan bir sözcük birden fazla başlığın kapsam alanına girebildiğinden dolayı aynı sözcük farklı başlıklar içerisinde yer alabilmiştir. Başlıklara göre tasnif edilen sözcüklerin incelenmesi sonucunda ulaşılan veriler sayısal olarak değerlendirilerek sonuç bölümünde sunulmuştur.

1. Acelecilik Bildirenler

Tespit edilen acelecilik bildiren karakter adları; *aceleci olma, çabuk ve hızlı hareket etme, tez canlı olma, çevik olma* anlamlarını içermekte olup *Derleme Sözlüğü*'nde bu kapsama giren 52 adet sözcük bulunmaktadır. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

aşar (II), alaşa (II), azcanlı, cakka (I), calgavuş (II), canayaklı, canı evek, cırtlavuk (I), cidavu (II), cövherli (I), çalık (V), çeremetçi, çıkcanlı, dahal, dalacan, dar canlı, dızman (I), doğrama tökdüren, efelek (II), efirikli, evecen, eyveten, faşılavık, gıflı, hetelek, hödük, ivecen (II), kılız, kıvrak (II), manaviş, övecik, pirpiri (I), savaşız, selk, selme (II), söğümsüz, suğumsuz, şapşalak (III), şataflı (I), şipidik (II), tarkarın, tatalacı (II), tezce (III), tézük, tingürük, tinkoz, tiz canlı, ürişen, yeleşen (I), yivruk, yüğruk (I), zirek.

2. Açgözlülük Bildirenler

Açgözlülük bildiren karakter adları; *açgözlü/açıkgöz olma, gözü doymaz bir yapıya sahip olma, uyanık olma, azla yetinmeme* temalarını içermektedir. *Derleme Sözlüğü*'nde toplam 98 adet açgözlülük bildiren karakter adının yer aldığı görülmüştür. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

abkın, aç, aç boğaz (I), akgöz, amalsız, anget, aptal, arsız, atik (III), auduk, avduk, avil, aygın (I), ayğun, ayık, aymaz, aznafır, camadan, cebbar, cellâbı, cenik (II), cıdırlı (IV), cılgısız, cılgısız, cidirli, cillek (II), cilveli, cimcirik (II), cinbaş (II), cinfikir, cingit (II), cingöz, cinik (III), cipkir (I), civil (IV), cufut (I), cüce (II), cüü, çakal (I), çanavar (I), çapkın (III), çelebük, çeklek (III): çetmi (I), çinçavat, dendere, diribaş, ecevit, ecinus, eke (II), gede (I), gınik, gökgörmedik, gösnük (II), gözü bozluk, gudumsuz, gussuz, güdül (VI), güvez (II), güyümsüz, hazan, hımış, hındık, hızan (I), hin, ikti (II), ilfit, ilinti (IX), kadahana, kadder, kınık (II), kırimsız, kur (I), mıkır, mirik (I), naşşal (I), oyanıh, pedi (I), petenteli, soğumsuz, söğümsüz, suğumsuz, sümdük, sünak, sürtük (I), şapkapan, şınavut, tetik (I), tibili (II), tingoz, toso, tülek (I), uyanık, yalaş, yalak (II), yalboğan, yaldır (IV), yanlış, zirek.

3. Ahlâk/Terbiye Yoksunluğu, Görgüsüzlük Bildirenler

Ahlâk/terbiye yoksunluğu, görgüsüzlük bildiren karakter adları; *edepsizlik, ahlâksızlık, terbiyesizlik, görgüsüzlük, huysuzluk, meşreplik, densizlik, münasebetsizlik, kendini bilmezlik, şirretlik, sonradan görmelik, gözü dışarda olma, aşırı özentili davranma, zarar verici olma* temalarını içermektedir. *Derleme Sözlüğü*'nde toplam 179 adet ahlak/terbiye yoksunluğu, görgüsüzlük bildiren karakter adının olduğu görülmüştür. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

alcıkari, amsalak, anyos, apdal (II), aptal, araklı, ardaf, arzız, asarı, aselsuz, aşkar (III), ayarsız, aygır (II), aynasız (II), ayruksa, azaysız, azgun, baalı, baltakesmez, baskısız, bazar avradı, bedevi, beyman, béyman (I), buruh (I), cabcuk, carıs, caylak, cibara (I), cılgısız, cılgısız, cırtan (II), cibolgeç, cilkisiz, cimâre, cimri (I), cindalak, ciyo, coruk (VIII), çağırğan (IV), çahal (II), çakal (I), çakıldaklı, çalçubuk, çalgın (II), çalık (XIII), çapaklı (I), çaşarat, çedene (III), çeper (III), çepni, çıkartma (II), çılgısız, çırpışız, çibare, çilesiz (II), çort (II), çönt, dağlı, dazlak (V), debiz (II), dengesez, denksiz (I), dışarı ayaklı, dızmur, dingik, dönük (III), dörpüsüz, düşük (I), ecenez (I), gökgörmedik, eli berathı, elliği kit, endesiz bendesiz, eyhti, farşa, feyili

bozuk, feyilsüz (II), finiyerli (I), fotul, gağrık (I), galoş, galtak (I), gatuva, gehbe, gırmança, gidi (I), godoş (II), gondol, gordüksüz, govan (I), gödle, göregör, görenek (I), gösnük (II), göt görmedik, gubat, guvan, halaşa (I), harın (X), hasut, hayatsız, haybatsız, hertiyh, hurçik (III), hızan (I), horavı, hork (I), huluz (I), huysuk, irsiz, itiz, kağruh, kapaksız, karaçanak, kayta, kefere, kekez (I), kekir (I), keltek (II), ketibeli, kınalı, kırıda, kodamaz, köçekçi, kurdak, maççalı, mırnav, mızgı, minevsiz, naşal (I), ohmatsız, pıhlız, puç (I), samruk (III), sohumsuz, sosrat, soyha, soyka (II), sumsuk (II), suratı bozuk, sürtük (I), sütal, şakıda, şalak (II), şanlı, şarmıta, şataflı (I), şavkar, şerine nevérem, telbis (I), terkisalat, tevge (I), tevtana, tırakkalı, tırıklı (I), tingoz, tiñsiz (I), tirengöz, toloz (I), tongur (I), tulumbacı (I), tülüngü (I), ultasız, uluz, yanaz, yañaz, yancı (IV), yehdi, yéhdı, yelleme (I), yésiz, yıvrık (II), yoraz (I), yozmantı, zankur, zeykir (IV), zındık (I), zıpır (IV), zırba (III), zırto (I), zırzop (I), zirgil, zopzopu.

4. Alınganlık Bildirenler

Alınganlık Bildirenler başlığı altında değerlendirilen karakter adları; *çabuk küsme, her şeye alınma, küçük olayları büyütme, çok küsme, şakadan almama* temalarını içermektedir. Derleme Sözlüğü'nde toplam 34 adet alınganlık bildiren karakter adı olduğu görülmüştür. Tespit edilen karakter adları şunlardır: *alkın, alıcı (I), alık (II), cıllık (I), cındık (II), çulum, custullu, damaşan, dandik (III), dındık (I), fırtık (I), fırtırık, gocungaç, gövüllü, içeñü, kırnak (V), kırtık (I), küseğen, mirtık (I), mistır, pındarlı, telli (I), tezce (III), tumbilli, tınnık (I), tırlı (I), tısburun, tingoz, tinko, töşkel, tülek (I), uygıl (II), vırrık (V), zındık (III)*

5. Anlayışsızlık Bildirenler

Anlayışsızlık bildiren karakter adları; *akılsızlık, anlayış yoksunluğu, algısızlık* temalarını içermektedir. Derleme Sözlüğü'nde toplam 14 adet anlayışsızlık bildiren karakter adı olduğu görülmüştür. Tespit edilen karakter adları şunlardır: *ağnamaksız, annışsız, ansız, añsız (I), aynıışsız, beravi, combaş, ganmaz, gıncıfir (I), hodul (I), ineze (II), künt (I), öksüz (I), sangu, sayanı (I)*.

6. Başına Buyruk Olma Bildirenler

Başına buyruk olma bildiren karakter adları; *kendi kafasına göre hareket etme, keyfine düşkün olmak, istediğini yapmak, kendi bildiğinden şaşmamak, aklına eseni yapmak, söz dinlememek* temalarını içermektedir. Derleme Sözlüğü içerisinde toplam 10 adet başına buyruk olma bildiren karakter adı yer almaktadır. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

adiyle, ağzına başa, ağzına başañı, aygıt (III), badırık (I), başına baydak, derdala, gañzak, hayhop, tırtlak, yelpik (III).

7. Beceriksizlik Bildirenler

Beceriksizlik bildiren karakter adları; *elinden iş gelmeme, işi sonuçlandıramama, yeteneksizlik, gayretsizlik, işe yaramazlık, iş bilmemek, işe alışmamak* temalarını içermektedir. Derleme Sözlüğü içerisinde toplam 211 adet beceriksizlik bildiren karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır: *abahan, abanges, abbaz, abdal (II), abıdık, abore, abşak, abuşak, ağzı keşli, akbakan, allek, andaval, apışak (II), avara (I), ayafıta, aydaşık, ayran geven, babı (I), bada (I), banaz (I), behdemsiz, besleme (I), beşiriksiz, bolumsuz (II), buçuça, burhaş, buruk (V), buydu, bücüldek, büz büz, caynal, cıdır (III), cöme, cudam (I), çakaloz (I), çakar (III), çalamak (II), çalpa (I), çankaş, çapanaklı, çapıda, çedek, çolapa, çölpe, çöne (II), çönepe, çörtük (II), çöt (III), çulpa, dabansız, dasalatsız, dehmen (I), deleşik, dembesek, depdelek, devci, dıbdık, dındık, dizdiz: dolaşık (I), dönümsüz, dundar (II), dürek, ebelek gübelek, ebném, elevay, elfide, elganim, eliselek (II), elkit, elmende, emeretsiz, emsiz, enari, epeme, erganem, eyvaz (I), ferfilişli, ferk (II), filçik, gabran (III), gebeş, gege (II), gılistrik, gömdemsiz, hambalat (II), haşal (I), hatal (II), hemsiz, hıçır, hinno, hoslak, hödük, hördemsiz, hörül (III), hösebe, imzik (I), inkılış, iylempe, kak (IV), kamaşık (II), kavaltak (I), kaybana (II), keleş (I), kelkiraz, kepeste, kepirem, kepkep (IV), keprem (I), ketebeli, keveşe (II), kıtmur (II), kolapana (II), kopcasız, künt (I), lak (IV), lezgi (I), longur (I), loşkurtu, madadarı, malak (IV), mamaca, manak (I), manısız, maymaşak, mednelle, meetter, melceme, melemez (I), micırık (I), minevsiz, mitmit, mudara (I), mülcem, münevsiz, ninnak, oğmadık, ohma, ölçüm (I), onmadık, oransız, osangil, öhlez (I), öneği (I), öselek (I), paçanaklı, paçavra, palatır (I), pampañ, pap (I), pastik, patavı, pısada, pıptı (I),*

pinti (II), pipildek, posada, püsleme, püsürük (IV), sapısalık, savsak, selcik, sıtrasız (I), siğlim (III), simente, simil (II), sinesiz, sintile (II), siylim (I), solak (VII), sölepe (I), sömelek (II), susey, suyutkunu, süğüş (I), sürütme (V), şabbaz, şalangoz, şapşal (I), tahmaz (II), tamangaz, tatavı (III), teltik (VI), terkisalat, teteme, tutu, tinkoz, titirek (I), totaba (II), töskel, tutamaksız, türmüntü, umaysız, ülübüsük, üvez (III), yaban ağası, yalyağısı, yanıkara (II), yavan (III), yıllık (IV), yoğun (III), yoğuşak (II), yordamsız (I), yoş (III), yönetsiz, yöntemsiz, yuğluk, zibidi (III), zopzopu, zoypudu, zömbek (II).

8. Bencillik, Kıskançlık Bildirenler

Bencillik, kıskançlık bildiren karakter adları; *hep kendini düşünme, başkalarını çekememe, her şeye sahip olmak isteme* temalarını içermektedir. Derleme Sözlüğü'nde toplam 35 adet bencillik, kıskançlık bildiren karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

apdal (II), benlikli, cavcı, cimete (IV), çinçavat, ebesili, elkit, eyhti, feyilsüz (II), götürümsüz, gözü bozluk, gudumsuz, gurtlu, gümlü, güncü, hakkakan, hases (II), hesat, hunaza, hizan (I), honamaz (I), hunamaz, ihnanaz: karnalmaz, kıriltuk, kırs (II), kodaş (I), kurtlu, künücü, mutırp (II), nahıs, nahıs, pahal (II), pahal (II), töngeyen (I), yimez.

9. Cimrilik Bildirenler

Cimrilik bildiren karakter adları; *aşırı tutumlu olma, para yememe, parası veya malı olduğu hâlde yememe, eli sıkı olma* temalarını içermektedir. Derleme Sözlüğü'nde toplam 90 adet cimrilik bildiren karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

abdal (II), apraş, avgın (II), balyemez, barunotu, buruk (III), cimhırt, cimrı, cındı, cibinar, cimara (I), cimeker, cingan (II), conbalak, cufut (I), çakal (I), çipruka, damah (II), dutucu, ebitçi, ekdi (II), elgin, elkit, gancoz, gatuvas, gıdıgıdı (III), gırnak, gitmür, giymikçi, gotur, hasut, hebıs, humıs, hunıs (II), hut (II), hızan (I), horkuç (II), hoyrat (I), ilunız, imzik (I), ızgar, imiz, itinciri (II), karaçanak, karadamak, kaybana (II), kelikli, kepici, keprem (V), keskes (I), kıcımuk, kımsır, kıneter, kıyımsız, kiskis (I), kotur (II), kubüz, kurkut (II), kurutu, küflü çıkın, lakan, lekes, mal canlı, malyemez, mihsıçtı, mıkır, murtmurt (I), muskı, mutırp (I), mıymışak, muzgırt (I), miğir, mirik (I), muhanet (II), nahıs, nahıs, pahal (II), panıs (I), pıhlız, pıtırım, pipibiz, sıkı (I), sıkra, sünek (II), tengir, tıktı (II), tutak (III), zehel (IV), zıkra, zırnıkçı (II), zibidi (IV).

10. Çapkınlık, Aldatma Bildirenler

Çapkınlık, aldatma bildiren karakter adları; *hovardalık, zamparalık, evine sadık olmama, kadına düşkünlük, kopuk olma, uçarı olma* temalarını içermektedir. Derleme Sözlüğü içerisinde toplam 29 adet çapkınlık, aldatma bildiren karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

acarı (I), arvatbaz, atkın (III), avratbaz, babıçsız, cılgısız, cılgısız, coştar, çapgın, dambat, deplek, gazep, giranta, gicük (II), gücük (IX), kallemıt, kınıkırık (I), kıvrık, maturak, mennikçi, pankuduz (I), pızıngır, şıvga (II), uçak (III), uçkun (VII), uşgun (II), üntüz, yalı çapkını, yeygin, zıbık (V).

11. Çekingenlik Bildirenler

Çekingenlik bildiren karakter adları; *pısırik olma, az konuşma, sıkıntılı olma, ürkek olma, insan içine çıkmama, sessiz olma, toplulukta konuşmama, insanlardan kaçma* temalarını içermektedir. Derleme Sözlüğü içerisinde toplam 51 adet çekingenlik bildiren karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

abbaz, ağzı yumlu, ağzı yumuk, [ayruksu-1], āzı yumuk, başı yirde, bomuz, busuruk, büin, çekincek (I), dabansız, dutuk (II), elikoyunda (I), endik, eymeli, gizik (II), güre (II), haşlak (II), haynı, hodul (I), hohuç (II), hozu, hödük, höştürü, ismik, melemez (I), memesük (I), mısmıs, nemesük, oyat, peçeli, pısak, sanıdakçı, singin, sınık (III), similik, sinecen, singin, siñgin (I), tıkansak, tımsık, tısnık (II), tor (I), tutuk (I), türefi, utancak, yeğre, yıldı (II), yıvrık (I), yuğluk, yüzüz, yüzü yirde.

12. Çokbilmişlik, Kendini Beğenmişlik, Kibir Bildirenler

Çokbilmişlik, kendini beğenmişlik, kibir bildiren karakter adları; *bilmişlik taslama, kendini beğenme,*

sonradan görme, kurumlu olma, havalı olma, kibirli olma, çalımlı olma, kendini üstün görme tematik görünümüne sahiptir. Derleme Sözlüğü içerisinde toplam 142 adet çokbilmişlik, kendini beğenmişlik, kibir bildiren karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

abugat, agıbat, ağdıruk (IV), ağzı havalı, akılğan, alaylı, alduruk, anam garı (karı), arak (II), arzanlı, avurt (III), [ayruksu-1], barlı (II), benbenci, bilecen, bilā (II), bilecen (I), boka basmaz, boylan, bunnu yilli, burnu tuğ, burunlu, cartazan (I), cıfut, cırtabozan, cırtlak (VII), cırtlamuk (I), cinevüz aħilli, cusba, çomak (V), dansak, değsiz, dilaba, didon, diki (I), dinbaç, dinelek, diñelek, dinkafa, dinkoz (II), dobran, doruk (III), dozdoz (I), ebegarı, ecemiş, ekebir, eşbek, fanni, faslam, finiyer (I), fitoz (III), galaklı, gercik (I), gile, gırdıraklı, gıridak, gırtık, godan (II), godoş (II), gofur (I), gogur, goğur (II), gomsu (II), gosdak (II), gosgos, gunt (III), gurgum (I), gurumlu, güddem, hadal, harmul, hazer, hodibik (I), hodul (I), hoke, hōke (I), hökki, hüggi, imırgaz, ırcal, imat, kaddaj, kağrik (III), karışgan, kasalak, kasalma, kav (II), kavazan, kaydalı, kınamsavuk, kırıtkan, kırtık (III), kirizmen, kodaş (I), kofalak (II), komsa, kondur, konur (II), koramaz (II), kostak (I), kottaş (I), kottaz, kozur, kökçek (II), kubarık, kudde, kunt akıllı, kurgun (I), kurulgan (III), loppaz, madoş, mazallı, menemenci, meret (I), nadi, oħba, ohlaz (IV), olçum (I), öbce: öçbe, öçbe, ötgün (I), payalı (II), peşkünlü, porumcu, ravrav, selcik, sosur, süzek (III), telimsinir, tırkaklı, tok (VIII): tor (I), tuyan (III), yanaz, yañaz, yavşah, yavşak (III), yaylu, yensek, yıvrık (II), zağlı (IV), zardaklı, zıplak (VI), zort (I).

13. Çok Gezme Bildirenler

Çok gezme bildiren karakter adları; *bir yerde duramamak, çok gezmek/dolaşmak, gezmeye düşkün* temalarını içermektedir. Derleme Sözlüğü'nde 27 adet bu başlığa ait karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

arasa (II), babile, butur (III), çöçe (II), ekti (IV), elekçi karısı, espir, fiddır fiş, gezeğen (I), gılguyrüh, gizir (I), gozuraklı, hoda karısı, hoplop (I), ilti (II), kavayak, kezkiç, kindım (II), melik (IV), obacı, sörtük, sürgüç (IV), sürtek, sürüntü (IV), şipbidi, yellongoz, zıngıldak (I).

14. Çok Konuşma, Patavatsızlık Bildirenler

Çok konuşma, patavatsızlık bildiren karakter adları; *yerli yersiz konuşma, gevezelik, laf ebeliği, sözünü bilmeme, düşünmeden konuşma, saçma sapan konuşma, gereksiz konuşma, kaba konuşma* temalarını içermektedir. Derleme Sözlüğü'nde 251 adet çok konuşma, patavatsızlık bildiren karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

abılobut, abukat, acitiyek, açık ağız, ağaç gaganası, ağız kavafi, ağzaçık (II), ağzı keşli, akyavan, ala ağız, alazağar, alifaka, arıkıran (II), āşaksız, atak (I), avur, ayran geven, babile, bağırtlak (V), balbudak, baltakesmez, başavut, baymaşık, beşbeş (II), bolavurt, buydu, calgazan, ceçcen, cibıldak (I), cıgıcığa (III), cılgı (V), cımcıplak, cındım, cingaz, cingil (V), circır (IV), cırfıl, cırlak (I), civik (I), cıbelek (I), cica (II), cındalak, cini cüre, civelek (VII), çaçaran (I), çağırıcı, çakal (I), çalık (XI), çangaza, çeğesek, çehebaz, çemek (III), çemtük, çençen, çepildeyik, çeplemce, çeşdira, çıtırık (XII), çildir (I), çilesiz (II), çintirik (II), çom ağızlı, çölpe, dadik (II), dağdağacı, daldaban (I), damsözlü, dandan, dandın (I), dansuk, dardar, deber (I), debersahar, değirmencahçağası, deksiz, depşelek, derderiç, devamsız, dıbit, dıllı (I), dındın, diñdiñ (I), dıngıl (IV), diptın, dırdır, dızık (I), dilbesek, dilcan, dılcık, dıldamak (I), dil vezzağı, dingil (II), dönbele, ebe (II), eke (III), ekece (II), elevetsiz, ellek, eñcen, eneze (V), evinsiz (II), fadıl, faldıravık, geduç, gengildiyik, gevgene (I), gıldır (III), gilga, gımgım (I), gırna (II), gobil, gubuzca, güdümsüz, haldırdak, hamhaş (II), haphap (I), hatmul, havaklı, heleze, hevke, hıvik, homurdan, hozan (II), hökkem, huanba, kalağız, kamarut, karadamak: kavazak, kazıkayak, kelçe (I), kemçik (II), kemkem, kerevze: kevzen (I), kıcık (IV), kırna (II), kızılağız, konuşaklı, kopcasıkırık, koskos (IV), kovzat, kozan (II), kudubuk, kursaksız, kuvalak (I), lalak, lambur, lumbur, lampa, langaroz, lapbasan (II), lavgar (I), lepez (II), levçe, livır (I), livirt, lobut (II), lombudu, lom sözlü, loppaz, lölük, maccıl, maslak (I), mehesiz, munmın, mırı, mürmur (I), mutırık, minevsiz, modul dil, münevsiz, narbat, nasas, nevinsiz (I), olçum (I), omzu sopalı, onurlu, oransız, ordulu (II), ozan (I), öçbe, öneze (I), ötgün (I), özebek, parpara (I), partial (II), partoy, pasafçı, patavasız, patirik, pek yüzlü, pelevetsiz, pırzavkı, sakar teper, salavu, sası (II), savsak, saymanta, sazak (IV), seğli (II), semseh, silik (I), sorudak, söğecen (I), sölegen, sözebesi, susak ağızlı, sürsat (I), şabadan, şakırdak (III), şakşak (V), şalak

(II), şapıldak (I), şapşak (IV), şapşal (I), şapşalak (II), şiftirik, tapsak (I), tapsız, taytak (I), tehten (I), tıkrıdaklı, tök (IV), töskele, vazalak (I), veldik, vetsiz, vıdı vıdı, yağşah, yağşak, yalah, yalak (II), yaldır (II), yanıkırık (II), yanışak, yañışak (I), yañni, yañşah, yanşak, yava (I), yave, yayvanağız, yel değirmeni, yıllık (III), yılki (IV), yordamsız (I), yünağız, yüneği, zabayıtsız, zaga (II), zırlak (II), zırtaboz, zırtıkçı, zırtlak (II), zuzuv.

15. Dedikoduculuk Bildirenler

Dedikoduculuk bildiren karakter adları; *dedikodu yapma, söz etme, söz ile rahatsız etme, ortalık karıştırma* temalarını içermektedir. Derleme Sözlüğü'nde 44 adet dedikoduculuk bildiren karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

ağzı kara, corcu (I), coşdan, çaçoş, çakıştırıcı, çaşıit (I), çatı guyrüh, çuğul (I), dalkavuç, dığan ağız, dındın, diñdiñ (I), diptin, dulçuk, elağız, elberek, ellikci, faltaka (I), gece kirpisi, gercik (I), gilguyruh, govçu, gudguda, guyrühlu, hamaz (III), hoşduracı, ırsız, ivecen (II), kandoz, karasan, kelcik (II), kepcik, koğcu, mızıhçı, mişmişci, murgazan, oma (I), şapdamak, ürümbüz (II), vıdı vıdı, yapıntı, yaygan (II).

16. Faydacılık, Çıkarıcılık Bildirenler

Faydacılık, çıkarıcılık bildiren karakter adları; *kendi çıkarını düşünme, çıkarlarını gözetme* tematik görünümüne sahiptir. Derleme Sözlüğü'nde bu başlığa ait 30 karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

ayran geven, çuşdar, dalgavuk, damsak, ekemiş, ekti (V), engeme (II), engez (II), gılıgılı, hoşamatçı, ikdi, istifacı, komsu (I), koskos (IV), nefirnem, oşşukcu, pedi (I), şakşakçı (I), şapşal (I), totaba (II), yağcı, yalah, yalak (II), yaloz, yalpak (V), yaltak (I), yamışgan, yaraş, yardak, yılışgan, yoraça.

17. Gelip Geçici Heveslere Sahip Olma Bildirenler

Gelip geçici heveslere sahip olma bildiren karakter adları; *geçici isteklere kapılma, sürekli fikir değiştirme, beğenilerin ve tercihlerin geçici olması* tematik görünümüne sahiptir. Derleme Sözlüğü'nde bu başlığa ait 5 adet karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

ayran gönüllü, dandik (III), demden akıllı, kırtıç, yersekçi.

18. Geçimsizlik, Aksilik, Somurtkanlık Bildirenler

Geçimsizlik, aksilik, somurtkanlık bildiren karakter adları; *asıklı yüzlü olma, karşıtlık, ters olma, kimseyle geçinememe, dirliksizlik, birilerine sataşma, sinirli olma, dikkafalı olma* tematik görünümüne sahiptir. Derleme Sözlüğü'nde bu başlığa özgü 107 adet karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

abuş, ahıs, akisi, anakodos, ansız, ańsız (I), ayhırı, aykırıkçı, ayırıksağa, ayırıksağı, aznavur, başıbozuk (III), beres, bulaşkan, burunlu, burutgan (II), buydu, cıdavı (III), cıfne çirk, cinbaş (II), ciynaz, çakıldaklı, çapar (IV), çarşanga, çefet, çertevül, çetrebez, çindilli, dalbak (I), dalbazan, damarlı, depşelek, dınaz (II), dırca, dırcuk, diksuylu, dilliksiz, dirliksiz, domuşuk, don (II), don yüzlü, dotto, dönük (III), dutak (IV), eğber (I), fındık biber (II), gazık, gemalmaz, gevilli, gucüğü dar, havayı (I), hınırsık, hışır (I), hodul (I), hont (I), hoshos, hosmat, hot (IV), höselek, hôtelek (II), hözen, ıncık (I), iğize, karadamak, karagülmez (II), kemçik (I), ketibeli, kızıl (IV), kölemen (III), maçalı, mamatır, mırığı eğri, murık (II), mon, muntruş, murt (I), natırasız, nokran, oturaklı (I), öna, pusarık (II), savak (III), sinap, sincisüz, somartık, sonsur, sosur, sömürtkon, sumurtgan, sungur (I), süksünü düşük, şek (III), tomsuruk (I), toruk (III), tostos (II), totruk, uysal (I), ünā, yanaş, yañaş, yangabaz (II), yāniş (III), yansı (I), yantırı, yantiri (V), yoraz (I), yöneği, yörez, zankur, zort (I).

19. Güvensizlik Bildirenler

Güvensizlik bildiren karakter adları; *sözüne güvenilmeme, sır tutmama, tavırlarına güvenilmeme, çabuk vazgeçme, borcuna sadık olmama, her işten vazgeçme* temalarını içermektedir. Buradaki güvensizlik teması hem sözel hem de tavır sergileme anlamında incelenmiştir. Derleme Sözlüğü'nde 47 adet güvensizlik bildiren karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

aşkari bozuk, āzi civik, bingıldak, bingıldak (I), boğazi kısa, cılk (I), cırık (X), cırlak (I), civik (I), civiz, cızgın, çaparız (II), çaylak (III), çikimsiz (II), dömbelekçi, dönük (III), endek (IV), firfırı (II), fıfıta, gaypak (I), gevik (II), gıcık (I), gillipci, gıpçık (I), gıriya ziriya, gorgor, helize (III), hunsık, hırnık (III), hoşamadı, kallec, kaypak (II), kodoş (I), kopcasıkırık, kuşkuş (I), mızık (I), oynak (I), paytı, piyıtık, sıpıtsız, sütsüz, sembelekçi, tırl (I), tumbak (II), yalama (VI), yalpacı, yaylı (I), yılık (III).

20. Her İşe/Söze Karışma Bildirenler

Her işe/söze karışma bildiren karakter adları; *bir durum içerisinde her noktaya karışma, her söze karışma, ortalığı karıştırmaya, üstüne vazife olmayan işlere karışma, gereksiz yere söze karışma* tematik görünümüne sahiptir. *Derleme Sözlüğü* içerisinde bu başlığa ait toplam 40 adet karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

badi (II), başanı, baştaksız, calgazan, cimbıldak, cırt cırt (IV), cırtlak (VII), cörtlek (III), çapar çavış, çutluk çekirgesi, çoştar, dilaba, dilaca, dingelek, dulaz, dulcanebe, el altı (I), feyilsiz (II), fotul, gödeş (II), haltağaç, harşo (II), hodul (I), ifil kurdu, karışgan, kelçik, kesevze, kımıl (II), murtmurt (I), müdü, ölçüm (I), okisali, öcbe, sümbeç, şapşal (I), şapşup (II), şıpıldak (IV), tirit, yalañ, yalak (II), zimzort.

21. İçedönüklük Bildirenler

İçedönüklük bildiren karakter adları; *içine kapanık olma, insanlardan kaçma, toplumdaki uzak olma, kimseye yaklaşmama, yalnızlığı sevme, kalabalıktan kaçma* temalarını içermektedir. *Derleme Sözlüğü*'nde 9 adet içedönüklük bildiren karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

don (II), homsuk, haoravu, kayşak, öneği (I), sol, tönge men (I), yantiri (V), yavu (I).

22. İftiracılık, Arabozuculuk, Fitnelik, Söz Taşıma Bildirenler

İftiracılık, arabozuculuk, fitnelik, söz taşıma bildiren karakter adları; *iftira atma, ara bozma, söz getirip götürerek ortalığı karıştırmaya, fesatlık yapma* temalarını içermektedir. *Derleme Sözlüğü*'nde bu başlığa ait 66 adet karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

ad çekici, ağzi kara, alaktırıcı, anay (III), anık (I), aykırdağcı, aykırtıcı, bencil, burğazan, caşdak, cazgarısı, çoştar, çakıştırmacı, çapraz (V), çuşut, dırmıkçı, dızmur, dilci, dillibisi, doddi, ecevit, elāvay (II), fasıh, fıfkık (V), fişekçi, gece kirpisi, guldırgıç (II), gıyşeşik, gizir (I), gomsu (II), halaşa (I), hamaz (III), haramzada, hüşüş (I), ilik (III), ineze (II), kamaz (IV), karaboğaz (III), karacı, kargaşana, kelçik, kevikci, kıpçık (III), kızır (III), koğcu, komsu (I), macus, millıkçı, muncur (I), murgaza, muzı (I), orta bozan, oşşukcu, ölçer (I), pilingir, seyragup, şaşıt, şıvıdı, ürümbüz (II), yalañ, yalak (II), yalkaç, yapça (II), yaygan (II), yüzlekçi, zağar (III), zargı.

23. İnatçılık, Aksilik, Asabiyet Bildirenler

İnatçılık, aksilik, asabiyet bildiren karakter adları; *inat etme, aksilik, karşıtlık, sinirli olma, hırçın olma, sert yaradılışlı olma, kızgınlık, çabuk öfkelenme* temalarını içermektedir. *Derleme Sözlüğü*'nde bu başlığa ait 154 adet karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

abaz (I), abulobut, açuvlu, afganlı, ağruñ, ağı bardağı, ağzi kara, aklın, allek, amal (I), anget, arko, asebi, avkuru (II), bağırtlak (V), barşa, başıdar, baştanayak, bennikçi, burhaç (II), buruk (I), buruşgan, canaz, celb, cıdal (III), cıdavı (III), cıt (II), çıdırlı (I), cingana (II), cidagu, cimpir, cinbüyük, cincifeli, cinviz (I), cinkafa, cinli, coruk (III), çakır diken, çapraz (V), damarlı, dilacan (I), dındık (I), dınkabak (I), dızdız (II), dike (II), dingoz, dizlek, dutalık, ecevit, eğeyisi beş banak, erişikli, esirekli, esirik, eynat, fışlak (III), finiyerli (I), fotul, gacar (I), gağrık (I), ganruk (IV), gatuva, germager (II), gılalı, gırtl (I), gij, gogre, göcür (I), guncu, gurzula, hanuk, haphap (I), harazalı (II), hunaza, huntık, hoplop (I), hot (IV), hulu (III), incik (I), iti (VI), itişgen (I), kağrık (III), kakanaz, kamlı (II), kanırık, kañırtaç (IV), kanraz, karadamak, katava, katuvaz, kazak (V), kazık (IV), kekir (I), kelçe (I), kerekli, keş (V), keşoor, kılalı (II), kıratlı (II), kırav (II), kırnav (II), kızık (I), kızılcanlı, kokol, konur (II), kökrek (II), kölemen (III), köpüklü, kükrek (II), kür (I), manıt, manıt, matçalı (II), mekir (II), meret (I), mıgırıp, mırık (II), mızgıdar, mızgır (II), mızmik, muhanat (II), murt (I), murtat, muzav (I), nacır (I), nahıs, nahıs, naşal (I), nızık, öcbe, öneği (I), öngül (II), pahal (II), pırpırı,

pıtıraklı, sadana (I), sıırım (IV), sırsıl (I), sinsiz, solak (VI), tuğlı (I), tıknefes, tungoz, tırakkalı, tırl (I), tırs, tıfli, tingir (II), tinton (III), tirengez, törsengi, vırrık (V), yampir (I), yanaz, yañaz, yobaz, yöna, zot (II).

24. Kabalık, Kavgacılık Bildirenler

Kabalık, kavgacılık bildiren karakter adları; *kaba davranışlı olma, kavgaya hazır olma, sataşan bir yapıya sahip olma, kafa tutma, hırçın ve kırıcı olma* tematik görünümüne sahiptir. Derleme Sözlüğü'nde bu başlığa ait 130 adet karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

abansız (I), acıtiyek, ahlal (II), akkaya bülbülü, ayvaz (III), azıraklı, badırık (I), bağıribütün (II), balavurt, barbar (I), beravi, berrehay, cıdık (II), cıngıbet, cidav (III), cimıldak (III), cimcime (I), çaçar, çakır diken, çalık (XI), çaltaklı (I), çandır (II), çangaza, çaşarat, çatana (I), çekişken, çeykel (II), çıltak (II), çırpan (V), çıtak (II), çıtak (III), çıtıl (I), çimke (VII), çinko (II), çitak (II), çitemik (III), çitil (II), çort (II), çotralı, çönt, dalaşkan (I), dalgıran, dandik (III), dankıl dunkul, dazlak (V), dığdığ (III), dıllı (I), dırdıvık, didişgen, döğüşmen, dövüşgen, eğeyisi beş banak, elekçi, eşire (I), foyrazlı, gacara (I), gağrık (I), gale (VI), gereñ (VI), germager (II), govroş, gubat, halavurt, hamdasız, harazalı (II), hartalaş köpeği, haruza, hayatsız, heleze, hengemen, hırtıcı (I), hırlak (IV), hırtık (I), huşır (I), hormul (I), horyat (II), hotalak (I), hottuk (II), hozu, hölül, höselek, hötelek (II), huzu, ılat, ırsız, isirgan, itişken (I), kağruñ, kanlıgada, katava, katuvaz, kavaltak (I), kavga kaşağısı, kavsak (II), kaymalı, kodalak (I), kudübet (II), langa (I), lobut (II), maccul, micırık (I), mukkur, narbat, naşal (I), petenteli, sayılı fırtına, soymantı (II), suytukunu, şargada (I), talaşman, tekeş (II), teper, tepşelek, tırl (I), tök (IV), töskel, tüyüşücü, uygıl (II), uysal (I), yangabaz (II), yantalak, yetameli, yobaz, yontulmadık, yordamsız (I), zalbır, zındık (I), zıral, zırzop (I).

25. Kırıcılık Bildirenler

Kırıcılık bildiren karakter adları; *kalp kırma, hatır gönül dinlememe, gönül incitme* temalarını içermektedir. Derleme Sözlüğü'nde bu başlığa ait 5 adet karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

dili zifir, hodman (I), hormul (I), kaymalı, kızık (I).

26. Korkaklık Bildirenler

Korkaklık bildiren karakter adları; *herhangi bir şeyden korkmak, ürkmek, cesaretsiz olmak* temalarını içermektedir. Derleme Sözlüğü'nde bu başlığa ait toplam 54 adet karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

akgöz, alagöz (I), allek, babak (II), behi (II), belek (V), cırlak (I), ciğersiz, covyürek, çeltek (III), dabansız, dirtlak, dızgañ, eflek, etlek, fayın, gamalak (III), gizik (II), govalak, göre (II), götlek (I), güre (II), haflek, hefnek, hibulık, hiz (I), hödük, hötlek, ilğın (I), kaltaban, kamalak (IV), kansız, kavat (I), korkucan, leke (I), mihanat, muğanat, muhannet, odek, ökçesiz, örtlek (I), pırtı (I), tapasız, tekdamar (II), tıyrak (I), tülek (I), ubuz (II), ügi (I), ürkürük, ütek (II), yablak, yaplak (I), yıldızı yeğni (I), yılgun (III).

27. Kötü Niyet, Kin/Nefret Bildirenler

Kötü niyet, kin/nefret bildiren karakter adları; *fesatlık, hâlden anlamama, fitne yayma, hainlik, gaddarlık* tematik görünümüne sahiptir. Derleme Sözlüğü'nde bu anlamlara sahip olan 31 adet karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

abaz (I), adamıksız, akgöz, amansız, āmancı, aznavur, aracelli, arasat cazısı, āzı gara, aznafır, badrabar, barbar (I), beredayi (I), bicırğan (II), cılık (I), cimcime (I), çırpık (I), garaca (I), gara gibilli, geygin, hasis, ışık (II), karacığerli, kenli, kırçın, kincil, minzır (I), muzı (I), öcbe, sıpçık, zinkaliz.

28. Kurnazlık, Sinsilik Bildirenler

Kurnazlık, sinsilik bildiren karakter adları; *içten pazarlıklı olma, kurnaz ve sinsî bir yapıya sahip olma, politik davranışlı olma, saman altından su yürütme, iş bilir olma* temalarını içermektedir. Derleme Sözlüğü'nde bu başlığa ait olan 99 adet karakter adı olduğu görülmüştür. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

abalı firenk, akyavaş (I), alagırık (I), alıbusun, alız (II), anaç (IV), andi (II), bastıbacak (I), bavlumuş,

beyhañ, büsten, büz büz, cavır gibi, celen, cindire (I), cus, cümcüm, çakal (I), çitak (III), damracı, diravacı, dilaltı, dingoz, diribaş, dişi gannında, dölek (II), dölekli döşekli, ebesili, eke (II), fazam, felemma, fene, fersek, fismırı, finiyer (I), gadek, godduş, gudde, gudyanı, gunt (III), güreme, güdyanı, hamaz (III), him him (I), hunaza, hunıs (II), hin, honaz (I), höselek, ıbı, imzık (I), ısmuk, ızgar, ibik (IV), ibiken, içinden iğneli, kambaz (II), kandaz, kandoz, kendir kesen, kılbiz, kose, kudde, kuraba, kurakçı, kurtlu, kuşku (I), kuyruklu (V), kücül, mistır, mismis, mostuç, muhsi, muştur (I), ölgez, öveç (I), sısağan, siğecen, simbil, similik, simser (II), sinan, sinecen, sinitmiş, sipeçen, soroğ, sudurlu, şimbil (II), tilbi, töstös, tülek (I), uyuryılan, uz (III), uz yılan, ürümbez, yaman (II), yere bañan, yere bakan (I), zığal, zine dölü.

29. Nankörlük, Vefasızlık Bildirenler

Nankörlük, vefasızlık bildiren karakter adları; *iyilik bilmeme, yapılan iyiliğe sadakat göstermeme, vefa duygusundan yoksun olma* temalarını içermektedir. *Derleme Sözlüğü* içerisinde bu başlığa ait olan 6 adet karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

değsiz, epmeksiz, geçici (II), hakiyyetli, kur (I), mazamaz (I)

30. Oynaklık, Hoppalık Bildirenler

Oynaklık, hoppalık bildiren karakter adları; *oynak bir yapıya sahip olma, oynaklık sonucunda oluşan şımarıklık, hoppa davranışlarda bulunma, cilveli tavırlara sahip olma, ağırbaşlı olmama* temalarını içermektedir. *Derleme Sözlüğü* içerisinde bu başlığa ait 116 adet karakter adı olduğu görülmüştür. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

alaşa (II), afinti, ayan delisi, bambal (I), bingil bingil, bingıldak, bingıldak (I), cabcık, cakkav, cimbıldak, cimbıldak, cıngılı (II), çıptır, cırtık (I), cıvgın (II), ciba (II), cikcık (VII), cıflık, çalgın (II), çalık (XIII), çalkak (IV), çirteyne, dahdiri (I), dandin (I), delibalak, deşmek, derdala, dıldır, dinkılık, dibabı, dingildek (I), fiddirik, fundıllı, fırtan, fırtık (I), fiydınlı, fiddirik, filçik (I), gelleş (I), gercik (I), gumbık, gıncıfır (I), gıpçık (I), gürdük (II), hahciyh, helemeş, helhel (IV), hellim (II), hevke, hoppala, hüştik, irmikli, kantik, kaşalot, kattereli, kaynaşık, kıflı, kılalık, kindım (II), kıntılı, kırgız (I), kırıldak, kırnak (I), kırtak (IV), kişkilli (I), köstük (I), lizik, losura, minnoş (I), oynah, oynatma (I), paytı, seğricekli (I), selcik, sepedi séyreñ, silik (I), siylek (II), sürtük (I), şaddak, şakırdak (IV), şapşap (II), şarmita, şıkırdım (V), şınanay (II), şingil, şipir, şirnik (I), teltük (VII), teynek (I), tiltak, timbiliti (II), uçak (III), vereğan, videli, yağır (VI), yalañ, yalak (II), yallı (III), yeğni, yeleleği, yelfe (I), yelincek, yelloz, yıldızı yeğni (II), yılık (III), yılık (IV), yoluk (VI), yosma, yuka (II), zavratızort, zerzek, zııldak (III), zımbırdak, zıpçıklı, zıplak (VI), zirbit (II), zırtıkçı, zilli (I)

31. Saygısızlık Bildirenler

Saygısızlık bildiren karakter adları; *hiçbir şeyden çekinmeme sonucu oluşan saygı yoksunluğu, sıra gözetmeme, saygısızlık barındıran davranışlarda bulunma, kendini bilmeme, düşüncesiz ve münasebetsiz hareketlerde bulunma* temalarını içermektedir. *Derleme Sözlüğü*'nde bu başlığa ait olan 20 karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

abdestsiz, beceka, bedrük (II), beymas, cabcuk, dadal bayrak, dellöğ, düşünüksüz, esneksiz, gengildiyik, gödeş (II), ılat, mazaksız, paldımsız, sonsuz, soñsuz, sölepe (II), suluzırtlak (III), türüdü, umaysız, zırtaboz.

32. Kötümserlik Bildirenler

Kötümserlik bildiren karakter adları; *karamsarlık, kötü düşünme, üzüntülü olma, sıkılganlık* temalarını içermektedir. *Derleme Sözlüğü* içerisinde bu başlığa ait 8 adet karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

cimirik, cimpirik, gönükara, güç üzünü, harhur (I), hünük (I), karamsuk, mudah.

33. Şımarıklık, Densizlik, Saçma Hareket Bildirenler

Şımarıklık, densizlik, saçma hareket bildiren karakter adları; *davranış bakımından eksikliklere sahip olma, şımarık ve densiz tavırlarda bulunma, ukalâ davranma, aklına eseni yapma, nazlı olma* tematik

görünümlerine sahiptir. *Derleme Sözlüğü* içerisinde bu başlığa ait toplam 81 adet karakter adı olduğu görülmüştür. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

abakebe, ağdırık (IV), aldırık, andık (II), arak (II), auduk, avduk, ayan delisi, ayartılmış, aznaşık, bambal (I), baylan (I), bebil, benbenci, benlek, boğsak (I), cabıcık, cıllı (II), cingilli (II), cırık (X), cırtık (I), cibelveç, cingildek, ciresun, çingilli (VI), çibare, çiçi (VI), çiştin, dahdah delisi, dāhdāh delisi, dandin (I), dehdüdük, dıldır, dıngıl (IV), ebcim, elkin (I), gaynaşık, hayhop, hırlı, holasa, kıflı, kolmaşık, maznik, mezdek, mistır, öçbe, pırtlak (I), pupa (II), sırçık, sırtarık, silik (I), suluzırtlak (III), şamakon, şaybıl, şırgın, şıvgın (III), şınnek, şırnık (I), şişkin (II), tiltak, töngemen (I), tuğlu, tumbak (II), yalacan, yanaz, yañaz, yarşak, yavi (I), yégilgen, yelincek, yeltek, yelve (III), yenilicek, yetirik, yeyilgen, yılçarık, yılık (III), yılışık, yılık (IV), yırtlaşık, yitirik, zarku, zileper.

34. Tembellik Bildirenler

Tembellik bildiren karakter adları; *tembel ve uyusuk davranma, hazırda alışmış olma, bir iş yapmaya üşenme, işe yaramazlık, emeksiz kazanç elde etme* temalarını içermektedir. *Derleme Sözlüğü* içerisinde bu başlığa ait toplam 162 adet karakter adının yer aldığı görülmüştür. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

abahan, abahon, abdal (II), apraş, abşak, abudah, açık ağızlı, aflak, akyavaş (I), alağöt, ander (I), andık (II), apık (I), apışak (II), aplak (II), arango, arangu, avalak (I), ayanta, ayar (II), aydamak (I), ayer (I), ayyar, ballat, banbil (II), baylan (II), beyyar, bizdik (III), boğaz arsız, bosek, bücüldek, calgazan, castal, cıbr (III), cılluluk, çömelek (I), çöt (III), çulpa, dalıduzlu, deşkel, dıngı, dorlak (III), dudhun, dussak (I), elevay, elfide, elganim, erincek, fodine, gaba (II), galiz, gamalak (III), gan paltası, garb, garsamba (II), gızıl (II), godoş (II), gölük (III), götügızıl, günsüz doğmuş (I), hanık, hanuk, harin, harlenkeş, haşal (I), haymana (I), heyvara, hıra (I), hızan (I), hodul (I), holucu, hosgöt, hoslak, hoyrat (I), hoyun, hömbül (II), hönük (I), İpsala, iyişik, kabran (IV), kalleş (II), kamaşık (II), kartos, kaybana (II), kaykı (IV), kaytar (I), kazdağlı, kehel, kepeste, kevzen (I), kıcılamaz, kızıl (IV), kokar (I), körlek (I), lak (IV), lalık, lampa, langaz (II), leşke, losfar, loş (IV), lös (I), madara (I), mahdıban (I), malakacı, maymaşık, melemez (I), mızmırık (I), mitil (I), miya (I), mömelet, muhanet (II), muşuk (I), müddehem, oğursuz, ohma, osangil, otlakçı, oturağ aspası, oyasa, ölbese (I), pahal (II), paldır (I), pan (I), papıl, penez, pıtpıt (I), piçlik (I), pinti (II), post (I), püsleme, püsür (I), sıpıyan, silkik (I), sindel, sinekli, singil (I), sümeşik, süñsük, sürgüç (IV), şaşkın, tablak, tahnaz, taysal, tula (VI), tuytu, uluk (I), ursuz, ülübüsük, üşencek, yankabız, yapışık, yapışkan (II), yap yap (I), yavan (III), yavaşak (III), yavsak, yavu (I), yovanta (II), yoz (IV), zağal (III), zırtaboz, zübella (II).

35. Utanmazlık, Arsızlık Bildirenler

Utanmazlık, arsızlık bildiren karakter adları; *utanma ve ar duygusunun olmaması, yüzüstü olma* temalarını içermektedir. *Derleme Sözlüğü* içerisinde bu başlığa ait toplam 80 adet karakter adının yer aldığı görülmüştür. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

abırsız, añırtkan, ansız, añsız (I), arbatan, arsız, arsız, asar (V), aynaşık (I), beyyar, cımbıldak, cırbağa (II), cırt (VI), cıştak, cimāre, cinğit (I), ciyfe (I), çalguçlu, çiçi (VI), çilesiz (II), damarı kırık, dıldır, dılk, dıravacı, dikkulak (I), dişdiş (III), ekdi (II), eleği başında, elkin (I), erzel, fallik, gede (I), gözsüz (II), gurumsak, hatakapçık, hedersiz, hınaza, imzık (I), ırızsız, irsiz, kefelālesi, kızyık, kurumsak, leçer (I), lepez aşığı, losura, naşal (I), sehlek, sinnap, sırtarık, sıyrık (I), sibidik, sosret (I), sümbe, sümsük (I), sürtük (I), şahşuha, şalak (II), şamakon, şapşak (IV), şergin, şıllıhı, tapdüştü, toloz (I), tilingü (I), uyalmaz, yalhayır, yantiri (VI), yapışak, yarıntı (II), yavsak, yaylu, yelleme (I), yēri (II), yılçarık, yınnaşık, yırtık, yırtlaşık, yüzek (II), zırcık, zırtaboz.

36. Yalan Söyleme, Döneklik, İkiyüzlü Olma, Mızıkçılık Bildirenler

Yalan söyleme, döneklik, ikiyüzlü olma, mızıkçılık bildiren karakter adları; *yalan ve yanlış konuşma, kafadan atma, döneklik, ikiyüzlü davranma, bir kararda durmama, aldatıcılık, yüze gülüp arkadan konuşma, hilecilik, oyun bozma, gerçekleri saklama, sözünde durmama, palavracılık, düzenbazlık, dolandırıcılık, düzensizlik, oyun çevirme, mızıkçılık, abartarak konuşma, uydurmacılık* tematik görünümlerine sahiptir. *Derleme Sözlüğü* içerisinde bu başlığa ait toplam 201 adet karakter adının yer aldığı görülmüştür. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

abacı, abugat, aburgaşık, aflakçı, ağlak, ağzi gırağlı, ağzi kara, akar akıllı, akıdık (II), akrut, ala ağız, alacalı beleceli, alakuş (I), alameslek, alamşat, alañız, alasarık, alaş (III), alaşa (II), alavartacı, aldaukçu, alemşat, aleste (I), alık (II), alivelek, alkaçıcı, alkap, allek, altdan bazarlı, anzaros, ara kedisi, atak (I), attırgeç (II), avantacı, avutgan, ayarsız, ayın oyuncu, aykırtıcı, babak (II), balbudak, barbar (I), battirin, bayıcı, belika, bızgıncı, carlakı, caru, caygın, cazgır, cıbık (III), cığal (II), cığız (I), cıldır (III), cımbıldak, cidavu (III), cinik (VI), civiz (I), çalmuzzık, çarpuk (II), çaşut (I), çırpık (I), daddiri (II), dalaviracı, dambadız, değel, delavcı, deledöz, delezen, denbel (II), dıbaracı, dıravacı, dibabı, dibabi, dili güllü, dişengiç (I), döndön, dub, duraksız, düğümcü, dümdümcü, düzmeci, ekdi (V), eldirekçi, eli sinan, elek, elleme (III), engeme (II), fartfurtçu, fırfırı (II), fırt (IV), fırit, fortacı, fosucu, gacar (I), gancık (II), gandagçı, gavaracı, gıcarçı, gile, gundahçı, güdük (II), halasa, hamaz (III), hıkt (VI), hırlı, holdara, hoşamadi, hozancı, ikircikır, ırıpçı, ispir, ibezin, icit, içinden iğneli, ihci, iye (III), kacara, kaçar (III), kalleç, kamaz (IV), kandakçı, kandaz, kandoz, kankiritçi, kantinci, karaboğaz (III), karahni, karıcı, kasavancı, kavaracı, kayğaç (II), kaypak (II), kemçik (II), kullıkçı, kımışırık, kıpçık (III), kıtırıcı, kolkıran, komsu (I), kose, köçekçi, kubuz (I), kubuzçu, kullemeçi, kurakçı, kücül, lavgar (I), lavlavcı, macus, mentereci, micik (II), midık (I), mihanat, millikçi, munik (I), mışşik, mızıkçı, mişek (II), nunnik, niyar, oransız, ordubozan (I), oyunlu, özüncü, partal (II), petah, pişikçi, poççikli, sefahot, sinecen, şallavcı, şembelekçi, tartalcı, tava kapağı, telbis (I), tülek (I), usta, uydurmaç, uydurukçu, ütücü (II), vırık (II), yalabık (III), yalah, yalak (II), yalama (VI), yalan, yalançırak, yaloz, yalpak (V), yaltahcı, yampiri, yanduz, yankaz (I), yantal, yaşmaklı şeytan, yelloz, yere bahan, yere bakan (I), yüzü kara (II), zantacı, zıllıcı, zırzubik, zine dölü.

37. Yılışıklık, Boşboğazlık Bildirenler

Yılışıklık, boşboğazlık bildiren karakter adları; *yılışık olma, bıktırıcı davranışta bulunma* tematik görünümüne sahiptir. *Derleme Sözlüğü* içerisinde bu başlığa ait toplam 68 adet karakter adı tespit edilmiştir. Tespit edilen karakter adları şunlardır:

acığaz, acımık (III), açagız, ağdık, ağzaçık (II), ala ağız, ala garga (II), alakabak (II), alakeçi, alamşat, alazağar, anık (I), asıntı (V), auduk, avrat abla, aynaşık (I), ayran ağızlı, āzi kaytansız, bambal (I), beşbeş (II), boşbuğaz, cabap, coşdan, dağıtıcı, daklaşak, dangalak (I), değirmencahçağası, eneze (V), gevilcen (II), gırnaç, gırnaşık (II), halak ağızlı, haltağaç, havitağız, ilişken (III), kelçik, komsu (I), kuvalak (I), lavgar (I), livır (I), mayık, mehesiz, oma (I), sehlek, sınnap, sırkuv, sıvışık, susak ağızlı, şabadan, şadak (III), şırnaşık (I), şipçik (II), üntüz, yağlı kara (II), yalah, yalak (II), yapışak, yavşah, yavşak (III), yaymaşak, yayvanağız, yelmeşik (III), yemeşik (II), yılışık, yunnaşık, yitirik, yolaktar, zırnaşık, zurva (I), zimzort.

SONUÇ

Bu çalışmada *Derleme Sözlüğü*'ne göre Türkiye Türkçesi ağızlarında yer alan ve olumsuz anlama sahip olan karakter adlarının tematik incelemesi üzerinde durulmuştur. *Derleme Sözlüğü*'nün taranması sonucunda tespit edilen karakter adları; 1. Acelecilik Bildirenler, 2. Açgözlülük Bildirenler, 3. Ahlâk/Terbiye Yoksunluğu, Görgüsüzlük Bildirenler, 4. Alınganlık Bildirenler, 5. Anlayışsızlık Bildirenler, 6. Başına Buyruk Olma Bildirenler, 7. Beceriksizlik Bildirenler, 8. Bencillik, Kıskançlık Bildirenler, 9. Cimrilik Bildirenler, 10. Çapkınlık, Aldatma Bildirenler, 11. Çekingenlik Bildirenler, 12. Çokbilmişlik, Kendini Beğenmişlik, Kibir Bildirenler, 13. Çok Gezme Bildirenler, 14. Çok Konuşma, Patavatsızlık Bildirenler, 15. Dedikoduculuk Bildirenler, 16. Faydacılık, Çıkarıcılık Bildirenler, 17. Gelip Geçici Heveslere Sahip Olma Bildirenler, 18. Geçimsizlik, Aksilik, Somurtkanlık Bildirenler, 19. Güvensizlik Bildirenler, 20. Her İşe/Söze Karışma Bildirenler, 21. İçedönüklük Bildirenler, 22. İftiracılık, Arabozuculuk, Fitnelik, Söz Taşıma Bildirenler, 23. İnatçılık, Aksilik, Asabiyet Bildirenler, 24. Kabalık, Kavgacılık Bildirenler, 25. Kırıcılık Bildirenler, 26. Korkaklık Bildirenler, 27. Kötü Niyet, Kin/Nefret Bildirenler, 28. Kurnazlık, Sinsilik Bildirenler, 29. Nankörlük, Vefasızlık Bildirenler, 30. Oynaklık, Hoppalık Bildirenler, 31. Saygısızlık Bildirenler, 32. Kötümserlik Bildirenler, 33. Şımarıklık, Densizlik, Saçma Hareket Bildirenler, 34. Tembellik Bildirenler, 35. Utanmazlık, Arsızlık Bildirenler, 36. Yalan Söyleme, Döneklik, İkiyüzlü Olma, Mızıkçılık Bildirenler, 37. Yılışıklık, Boşboğazlık Bildirenler olmak üzere toplam 37 başlığa ayrılarak tematik sınıflandırma içerisinde ele alınmıştır.

İncelenen ve olumsuz anlama sahip olan karakter adlarının tematik tasnifi ve sayısal dağılımı Tablo-1'de gösterilmiştir:

Tablo-1

Tematik Tasnif	Sayısal Dağılım
1. Acelecilik Bildirenler	52
2. Açgözlülük Bildirenler	98
3. Ahlâk/Terbiye Yoksunluğu, Görgüsüzlük Bildirenler	179
4. Alınganlık Bildirenler	34
5. Anlayışsızlık Bildirenler	14
6. Başına Buyruk Olma Bildirenler	10
7. Beceriksizlik Bildirenler	211
8. Bencillik, Kıskançlık Bildirenler	35
9. Cimrilik Bildirenler	90
10. Çapkınlık, Aldatma Bildirenler	29
11. Çekingenlik Bildirenler	51
12. Çokbilmişlik, Kendini Beğenmişlik, Kibir Bildirenler	142
13. Çok Gezme Bildirenler	27
14. Çok Konuşma, Patavatsızlık Bildirenler	251
15. Dedikoduculuk Bildirenler	44
16. Faydacılık, Çıkarıcılık Bildirenler	30
17. Gelip Geçici Heveslere Sahip Olma Bildirenler	5
18. Geçimsizlik, Aksilik, Somurkanlık Bildirenler	107
19. Güvensizlik Bildirenler	47
20. Her İşe/Söze Karışma Bildirenler	40
21. İçedönüklük Bildirenler	9
22. İftiracılık, Arabozuculuk, Fitnelik, Söz Taşma Bildirenler	66
23. İnatçılık, Aksilik, Asabiyet	154

Bildirenler	
24. Kabalık, Kavgacılık Bildirenler	130
25. Kırıcılık Bildirenler	5
26. Korkaklık Bildirenler	54
27. Kötü Niyet, Kin/Nefret Bildirenler	31
28. Kurnazlık, Sinsilik Bildirenler	99
29. Nankörlük, Vefasızlık Bildirenler	6
30. Oynaklık, Hoppalık Bildirenler	116
31. Saygısızlık Bildirenler	20
32. Kötümserlik Bildirenler	8
33. Şımarıklık, Densizlik, Saçma Hareket Bildirenler	81
34. Tembellik Bildirenler	162
35. Utanmazlık, Arsızlık Bildirenler	80
36. Yalan Söyleme, Döneklik, İkiyüzlü Olma, Mızıkçılık Bildirenler	201
37. Yılışıklık, Boşboğazlık Bildirenler	68
TOPLAM	2786

Çalışmada toplam 2786 adet karakter adı incelenmiş olup en fazla sayının 251 olarak *Çok Konuşma, Patavatsızlık Bildirenler* başlığına, en az sayının ise 5 olarak *Gelip Geçici Heveslere Sahip Olma Bildirenler* ve *Kırıcılık Bildirenler* başlıklarına ait olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye Türkçesi ağızlarında Derleme Sözlüğü'ne göre yer alan karakter adları tematik olarak incelendiğinde bir karakter adının olumlu bir anlamla birlikte olumsuz bir anlamda da işaret edebildiği görülmüştür. Buna göre bir karakter adı birden fazla anlamı karşılayabilmekte ve olumlu veyahut olumsuz anlamları bir arada içerebilmektedir. Örneğin:

ellek: 1. Zeki, akıllı, anlayışlı. 2. İkiyüzlü, dönek, yalancı. 3. Geveze, boşboğaz. 4. Becerikli, eli çabuk. (DS, 1720)

olçum (I): 1. Eli işe yatkın, becerikli, usta. 2. Beceriksiz, kaba saba (kimse). 3. Kendini olduğundan üstün gösteren. 6. Çok konuşan, olur olmaz her söze karışan. (DS, 3279)

Yine Türkiye Türkçesi ağızlarındaki karakter adları değerlendirildiğinde olumsuz bir kategorideki temayı karşılayan bir karakter adının diğer olumsuz temaları da karşılayabildiği görülmüştür:

töskel: 1. Dikkatsiz, beceriksiz. 2. Patavatsız. 3. Alıngan, kavgacı. (DS, 3986)

ımsık (I): 1. Arsız, uyuşuk, miskin, beceriksiz. 2. Cimri, eli sıkı. 3. Sinsi, içinden pazarlıklı. (DS, 2477)

pahal (II): 1. Elinden iş geldiği hâlde yapmayan, savsaklayan, tembel. 2. Cimri. 3. Bencil, kıskanç. 4. İnatçı. (DS, 3381)

Türkçedeki yerel kullanımları yansıtan ağızlar, söz varlığının zenginliğini ortaya koymada önemli bir yere sahiptir. Dilin en samimi ve doğal bir şekilde canlılığını koruduğu Türkiye Türkçesi ağızları, Türkçe için sadece fonetik ve morfolojik açıdan değil, aynı zamanda içerdikleri zengin söz varlıkları açısından da kaynaklık teşkil ederler. Dolayısıyla insanların karakterlerini tanımlayan ve onların hangi kişisel özelliklerle anıldığını gösteren sözcükler, ağızlarda hem yapısal hem de anlamsal olarak çok çeşitli ifade biçimleri ile bütün zenginliği ile yaşamaktadır.

Kaynaklar

- AKSAN, D. (1996). *Türkçenin Sözcük Varlığı*. Ankara: Engin Yayınları.
- ÇOTUKSÖKEN, Y. (2012). *Türkçe Dil ve Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Papatya Yayınları.
- GÜVENÇ, B. (1994). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- KARAHAN, L. (2013). “Gramatikal Ölçütlerle Belirlenen Türkiye Türkçesi Ağız Gruplarında Leksik Verilerin Anlamlılığı Üzerine Bir Araştırma”. *Diyalektolog*, C. 2013, S. 7, 1-12.
- KORKMAZ, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KORKMAZ, Z. (2007). “Anadolu ve Rumeli Ağızlarının Dayandığı Temeller”, *Belleten*, S. 55, 87-110.
- ÖLMEZ, Z. ve DEĞER, N. (2020). “Çorum Ağızındaki Eskicil Söz Varlığından Örnekler”. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. 4, S. 4, 851-871.
- ŞAHİN, H. (2006). “Terimlerin Genel Dile Yansımalarına Dair Bazı Gözlemler”. *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 2006/I, S. 20, 123-129.
- ŞAHİN, H. (2019). “Türkiye Türkçesi Ağızlarının Söz Varlığı Bakımından Bilim Diline Katkısı”. *Oğuz Türkçeleri Araştırmaları Dergisi*, S. 1, 208-214.
- TORUN, Y. (2012). “Divanu Lûgati’t-Türk’ten Türkiye Türkçesi Ağızlarına Deve İle İlgili Söz Varlığı Üzerine”. *Turkish Studies*, C. 7, S. 1, 1995-2002.
- Türk Dil Kurumu (2011), *Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TÜRK, O. ve KOÇ, F. (2021). “Gözene köyü ağızında “oyun, mevsim, yemek ve gıda” ile ilgili kültürel unsurlara ait söz varlığı”. *International Journal of Filologia*, S. 6, 20-27.
- TÜRK, O. ve KOÇ, F. (2023). “Dede Korkut hikâyelerinde coğrafî terminoloji üzerine bir inceleme”. *Turkish Studies*, C. 18, S. 2, 1345-1367.
- Türkiye’de Halk Ağızından Derleme Sözlüğü (I-II-III-IV-V-VI). (2019). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- YAMANAN, E., (2016). “Türkçenin Güncel Söz Varlığı”. *Milli Eğitim Dergisi*, C. 45, S. 210, 85-91.